

Tümlükdäki ýagtylyk / ylmy-fantastiki powest

Category: Kitapcy, Medisina, Mistika we fantastika, Sözler

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Tümlükdäki ýagtylyk / ylmy-fantastiki powest TÜMLÜKDÄKI ÝAGTYLYK

Asyrlaryň üstünden ätläp...

Men mongol-tatar zulmuny öz gözi bilen gören adama duş gelerin öýdüp pikir hem etmändim. »G« ýaşuly bilen Baş lukman meni şol ýaşulyň öýüne getirdi. Geň zat: Ýaşulyň öýüniň otaglarynyň diwarlaryndan çykan gyzyň güller seni haýran galdyrýar. Bu ýerde gojalaryň ýaşayan jaýlaryna goşmaça azon gazy berilýär ekeni. Men azon gazyny yhlas bilen sorup, gojanyň gürrüňine diň salýaryn...

□ Ýerdäkileriň hasaby bilen 1227-nji ýyldy. Şu günki ýaly ýadymda. Ýerdäki adamlara ezýet baryny beren Çingiz han diýlen adam öz ölümüne juda namart ekeni. Hatda ol: »Nirede ýaşasamam bolýar« diýen pikirde. Onuň üçin ülke, watan diýen söz ýat. Ol ölümden şeýle bir gorkdy. Hatda »Baky ýaşap bolmazmyka« diýen pikiri gaýtalady. Biz şol wagt iki adamdyk. Menden bir ýaş uly ýoldaşym we men. Her işde ýaşuly bolany üçin men oňa geňeşmäge endik edipdirin. Bizde ýaşy boýunça bir gün uly bolsa-da, sonuň aýdan sözlerini diňe makullamak galýar. Oňa garşy çykmak oňden gelýän däbiň üstünden kese çyzyk çekmek bilen des-deň. Men Çingiz handan soradym:

□ Ýigit, sen direleniňden soň etjek işleriňi bir-bir ýatlaýsaň?

Çingiz hanyň jogaby nagt boldy:

□ Meniň urşup alyp bilmedik kän-kän ýurtlarym bar. Köp ýigitler, köp galalar meniň golumyň zarbasyndan titremedi. Köp gözeller öz ýarlaryny gidermedi. Köp şäherler öz öňki guralyşyny saklady. Şolaryň üstünden gum sowurmakçy.

Men soragymy dowam etdirdim:

□ Ýene-de... Çingiz hanyb batly jogaby meni haýran galdyrdy:

□ Bir wagtlar Aleksandr Makedonskiý diýen bir ýetimek dünýäniň üçden bir bölegini eýeläpdir. Ine şonuň gola salan ýerlerini elime geçirsem, başga armanym ýok.

Soragy dowam etdirdim:

□ Ýene-de arzuwlaryňyz?...

Çingiz atlandyrylýan gyýyk gözli şol adam öz ýüreginiň töründäki saklanyp galan pikirini aýtdy: Ol:

□ Bütün ýeriň yüzüne gan çaykasym gelýär. Goý, Çingiz hanyň kimdigi köp-köp asyrlardan soň hem bildirip dursun.

Ýoldaşym gaharlandy:

□ Heý, beýle bet pikirli adamy hem öz planetamyza golaýlatmak bolarmy? Diňe bir golaýlatmak däl, eýsem ony ýerden hem tiz daşlaşdyrmak gowy

□ diýdi.

Çingiz hanyň uzak ýaşamak arzuwynyň netijesi arzuwlygyna galdy...

Ýaşuly ençeme asyrlardan geçen yüzüni çep eli bilen sypap:

□ Howwa, biziň Bakylyk ýurdumyza onuň ýaly betsyýakly adamlaryň geregi ýok ahyry. Bizde häzir uruş-dawa ýok. Ol Çingiz han ýaly adamlardan juda daşda durýanlygymyz üçin şeýle bolsa gerek. Birnäçe asyrlaryň şaýady bolan ýaşuly oturan ýerinden gobsundy-da, sözünü dowam etdi:

□ Rahatlyk, abatlyk bolsa gowy-da...

Men şol wagtlar on dokuz ýaşymdadym. Ýeriň üstüniň uruş, dawa bilen gyzyl dörjük edilýändigini meniň ýanymdaky ýoldaşym bilýän ekeni. Öwünmek üçin aýdamok. Ony häzirki oturan kişileriň hem her birisi oňaryp biler. Ýöne ýerliler öz topragymy abat saklamakda öňem, soňam köp pikir edenoklar-da. Eýsem, uruş kime peýdaly? Ondan-a öz ene ýerleriniň meňzini oňarsynlar. Dem alar ýaly däl.

Men şol gün bakylyk ýurdunda diňe gowy niýetli adamlaryň ýaşaýan ekenligini duýdum. Ýaşuly bilen duşuşykdan soň »G« ýaşuly bilem Ömür institutyna bardyk. Onda »Baky ýaşamagyň tärleri« hakda gürrüň gidýän çekişmä gatnaşdyk. Institutda yüz ýaşa çenli okadylýar ekeni. Olaryň aňy, düşünjesi, gözýetimi beýleki planetalara gös-göni göz ýetirmek. Talyplaryň bu

dünyädäki ähli zatdan başy çykýar. Geň galmaly: institutda »Gülki« atly ýörite sapak geçirilýär. Çekişmede hem gülkiniň ynsan ömrüniň ýarsydygyny bellediler. Bu ýerde düzgün bozulyşy düýbünden ýok. Eger tertip-düzgün bozulaýsa, şol adam halk köpçüligini üç günläp gyzykly gürrüňler aýdyp berip güldürmeli...

Biziň günortanky nahar iýmäge çykan ýerimiz Howa diýlip atlandyrylýan naharhanady. Gökde howalap duran bu ymarat 18-nji planeta agram bermez ýaly ýokarsyndan magnit bilen çekdirilipdir. Ony men nä bileýin. »G« ýaşulynyň sözi bilen aýdýan ony. Meniň şol naharhanadaky iýen naz-nygmatlarymyň içinde heniz görmediklerim hem bar. Bakylyk ýurdy şeýle görnüşli ekeni...

Kanalyň kenarynda

Bakylyk ýurdundaky bu kanal meni diýseň gyzyklandyrdy. Kanalyň goşa kenary hem tal, derekler bilen gurşalypdyr. Pessaý akýan suwuň ugry bilen käte gerişlerini görkezip oýnaşýan balyklary diýsene! Kanalyň kenarynda ýerleşýän Doganlyk atlandyrylýan medeni-seýil bagy köpleriň ünsüni özünde egleýär. Daşarky planetalardan getirilen merhumlar ilki bilen şu ýere getirilýär. Başga köp sanly sagaldyş jaýlaryndan lukmanlar çagyrylýar. Doganlyk atlandyrylýan şypaly ýeriň gürrüňini etmegem gyzykly. Ýanymdaky »G« ýaşuly maňa operasiýanyň şu medeni seýil bagynda geçýänligini ýatlatdy. Biz Baş lukman hem »G« ýaşuly bilen şol ýere bardyk. Ol ýere eýýäm köp adam üýşen ekeni. Yhlas myhmanhanasynda bir gijäni geçirenim belli-dä! Düýnki ýadawlykdan nam-nyşan ýok. Men medeni-seýil bagyň gözeli görküne aňkarylyp seredip durdum. Görsene,,bu bolýan zady. Kakam egni mawut donly hol aňyrdaky güjümiň aşagynda gök ýektaýly adam bilen dur. Bu ýerde lukmanlar we şepagat uýalar gök ýukajyk ýektaý geýinmegi unudanoklar. Men ýerdäki şypa beriji adamlaryň henize çenli ak ýektaý geýnip ýörenine kemsinmänem durmadym. Biz baş lukman hem »G« ýaşuly bilen kakamyň ýanyna bardyk. Dogrusyny aýdaýyn, nähili ýadyma salmajak bolsam hem obadaşlaryň ýasa ýygnanyşyp, kakamy öldi

hasaplanlary ýadyndan çykaranok. Ýüregim birhili jigläp duran ýaly... Baş lukmandyr »G« ýaşuly meniň ýüzüme soragly nazaryny dikdiler. Bu belli zat. Olaryň:

□ Sen heniz hem Gurt çopandan gorkup durmuň? Ol häzir diri ahyry. Sen ondan gorkma...□ diýdikleridi. Baş lukman bilen »G« ýaşuly meniň kakam bilen ilkinji görşümiziň şaýady boldular. Dogrudanam, kakam diri ekeni. Bu onuň gürrüňinden, hal-ahwal soraşyndan hem mälim boldy:

□ Arslan jan, sag-amanja geldiňmi? Ýadaman gelen ýeriň bolýar. Ol ýerler gurgunçylykmy? Ejeňiň hem sag-aman gezip ýören ýeri bolýar.

Kakam bilen uzak gürrüň etdirip durmadylar. Biz medeni-seýil bagynyň günorta künjünde ýerleşýän Doganlyk diýlip atlandyrylýan ymaratyň Başky jaýyna girdik. Kakam dagy bilen bu jaýa bile girsek hem operasiýa geçirilýän otagda içgin gürrüň edip bilmedik. Baş lukman öz soragly nazaryny aňyrdaky otagyň gapysyna dikdi. Men özümiň içgepletmelerim bilen gümra boldum. Baş lukman ölen adamy nädip janlandyrarka? Onuň kömekçileri näçekä? Bu meni geň galdyryýardy. Geň galdyrmaz ýaly hem däl. Merhumlaryň bu dünýäden haýsy kesel bilen gidenini anyklamady. Baş lukman hem şeýle eder ekeni. Ol hut şu pikirini bilmek bilen işe başlady. Kim bilýär. Bu hem medisinaryň gizlin syrlarynyň biridir. Ol öz ýanyndaky duran bir kömekçisine soragly nazar bilen seretdi. Ýanyndakynyň hem lukman geýmdeligi üçin şeýledir diýip pikir etdim. Baş lukman bir kiçijik maşynjygy işledip, merhumyň haçan, haýsy keselden ýogalandygyny anyklady. Indi ýekeje zat nämälim. Ol hem şol dargap ýatan süňklerden adam dörejekdigi ýa-da ýoklugy. Baş lukmanyň eli ýeňil diýip »G« ýaşuly söhbet açan bolsa-da, öz gözünü bilen görseň gowy-da. Baş lukman bir wagtlar dünýäden öten hezreti Lukman Hekimiň öz ömri bilen bagly eden tejribesini birçak öwrenipdir. Lukman Hekimiň eden şol tejribesi hakda öň hem »G« ýaşulydan sähelçe diňläpdim. Lukman Hekim aradan çykjak wagty kyrk birinji dermany tapanmyş. Şol derman ýene-de tebibe jan bermelimiş. Emma hekimiň şägirdi haýsydyr bir bilinmez sebäplere görä, şol dermanly çüýşäni elinden gaçyranmyş... Şonuň üçin Lukman Hekim bu dünýä-juwan

bolup gelip bilmändir... Görsene, Lukman Hekimiň (şägirdiniň) şol elinden gaçyran çüýşesiniň içindäki derman häzir Baş Lukmanyň elinde, Dogry Baş lukmanyň hem getirilýän merhumlara yzaly seredýän pursatlaram bar. Gadymy adamlaryň köpüsi ok-ýaragdan ölüpdür. Şol oklar zäherlenen bolany üçin onuň hysyrdyly işdigi belli. Ilki bilen şol keselliniň ýarasyny doly bejermeli. Şonuň üçin Baş lukmanyň köplenç merhumlaryň saglykda gezip ýörkä aradan çykanlaryny köp isleýär. Sag adam hem ölermi? □ diýip soramagyňyz mümkin. Öler. Öler. Ol ýerdäki şu wagta çenli bolup duran zatlar ahyry.

Baş lukman eserdeňlik bilen getirilen bir topar süňklere seretdi. Ellerini ýokary galdyryp, gök ýektaýynyň ýeňlerini ykjam çermedi-de işe başlady.

Jeset janlananda

Baş lukman özüne sabyrlylygy endik edinipdir. Ol, ylaýta-da, operasiýa wagtynda şeýle. Bilmedim onuň kimden öwrenenligini. »G« ýaşuly şeýle diýýär. Bu gezek hem şol eşidişim ýaly boldy. Ol Lukman Hekimiň kitaplaryndan başga-da otuz dokuz kitabyň sahypalaryndaky öz bellik eden ýerlerini açyşdyryp seretdi. Köp sahypalar bolsa açyk dur. Ol »G« ýaşula üm bilen nämedir bir zatlary aýtmak isledi. Belli zat. Baş lukman şu operasiýanyň ähli syrlarynyň ýerden gelen maňa görkezilmegini dogry hasaplaýar. Men »G« ýaşulyňyň aýtmagy bilen Baş lukmanyň golaýyna süýşdüm. Baş lukmanyň ýene-de iki kömekçisi bar. Ol öňde duran jeset diýlip atlandyrylýan süňkleriň toplumyna göz aýlady. Öz wagtynda Lukman Hekim hem bir zady unudypdyr eken. Şu süňkleri herekete getirmek üçin nämeleri başarmaly. Bu onçakly täsin zat hem däl ekeni. Ony planetanyň medisinaadan başy çykýan adamlary kän gaýtalap, kitap baryny ýazypdyrlar. Şu günki medisinaada bir wagtlar aradan çykan adamlar hem direldilýär. Baş lukman stoluň üstündäki ýatan süňkleri tertibe salyşdyrmak bilen işe başlady. Baş lukman merhumyň çep aýagyndan zeper tapandygyny tiz anyklady. Dogry aýdýaň! Mämmet bagşynyň çep aýagyndan ýörülgen çykyp, azar çekip heläk bolandygyny öň eşidipdim. Baş lukman:

□ Bu adam öň ýempäp hem gezipdir. Görýäňizmmi, onuň çep aýagynyň injik süňkleri kelteräk □ diýip, öz pikirini aýtdy. Ýatan süňkleriň üstüne derman sepildi. »Sepildi» diýýärin-dä. Çäklije guýuldy. Süňkler birden dokuzynjy damjadan soň uzap başlady. Bu adamyň boýunyň hem gysgadygy tiz mälim boldy. Eşidişime görä, Mämmet bagşy iri adam bolmaly däl. Sepilen dermanlaryň damja sany ýigrimi bäşe ýetdi. Otuz dokuza ýeteninde süňkleriň daşyna et örüp başlady. Adam sypatyny emele getirdi. Görsene, ýaňyja getirilen süňkler et bilen gurşalansoň, onuň daşyna hem örensoň, adamyň jesedine meňzedi. Ol adamyň ýüzi kem-kemden nurlanýardy. Saç, murt çykansoň-a uklap ýatan adamyň şekiline öwrüldi duruberdi.

Baş lukmanyň hem gyssanýan wagty bar ekeni. Saç, murt çyksa-da sakgal näme üçindir görünibermedi. Bu ýagdaý Baş lukmany azajyk howpurgadan bora çemeli. Ol »wiý» diýip bir zady ýadyna saldy. Megerem, saçdan soň sakgalyň çykýanlygyny Baş lukmanyň göz önünde tutmanlygy belli boldy. Ak sepen (badyna) sakgal çykyp başlanda, Baş lukmanyň ýüzünde şatlyk alamatlary çaýyldy. Şägirtler Baş lukmany gutladylar.

Kümüşleç sakgally, gara reňkli adamyň jesedi stoluň üstünde ýatyrdy. Ol stola agram salýardy. Diýmek, onuň agramy az-küş däl. Baş lukman göwrümini näçe giň tutasy gelse-de, göwnünde weli nähilidir bir iňkisi bardy. Ol bu operasiýanyň netijesiniň nähili boljaklygy bilen baglanyşykly. Şägirtleriniň biri gözlerinde sorag alamatlaryny emele getirip sähelçe saklandy-da, aňyrsyna bakdy. Baş lukman üçin öz şägirdiniň aýtjak bolýan zady öňden düşnükliidi. Jeset doly taýýar! Indi ony janlandyrmaly. Baş lukman öz kömekçisine elini uzatdy. Bu onuň kömekçisi bilen ylalaşýanlygynyň alamatydy.

Lukman Hekimden soň näçe asyrlat geçen bolsa-da, guma garylyp, hiç tapylmadyk dermana Baş lukman elini ýetirdi. Görsek, nähili gymmatly we nesilleri uzak garaşdyran derman! Baş lukman her näçe gorkyny ýürege salmasa-da, çep eliniň titröp gidişi mälim boldy. Şägirtleri oňa »Gujur» atly sary reňkli içgi berdiler. Baş lukman özüni ýene-de arkaýyn duýup başlady. Kyrk birinji derman ýatan jesediň üstüne sepildi. Şol wagt hiç

üns berilmedik bir zat mälim boldy. Onuň dişleri şu wagta çenli çykman ekeni. Ine, ählu dişi bar bolan mäşbürünç sakgally, murtly adam ýyrşaryp, öz dişlerini güjeňledi. Gözlerini açdy. Togsan ýaşa çenli okan Baş lukman bu üstünligine guwandy. Adamyň gözi açylyp □ ýumuldy. Soňra ol gözler operasion kabinetiň depesine dikildi. Ine , birden ol ýatan adam gozganyp başlady. Zalyň içinde duran ähli adamlar Baş lukman hem şägirtlerini üstünlik bilen gutladylar.

Janlanan adam operasion stoluň üstünde kän oturmady. Ol stoldan ýuwaşlyk bilen düşdi-de, kabinetiň diwarlaryna, gapylaryna seretdi:

□ Hany meniň dutarym!

Janlanan adamyň ilki sözi şol boldy. Şol wagt ýerden gelen kakam □ Gurt tüýdükçi kömege ýetişdi. Mämmet bagşy özüne egin-eşik geýdirilmegini sorady. Mämmet bagşynyň sesi gübürdewük ekeni. Ol getirilen egin-eşiklerini geýinmäge başlady. Oňa kakam hem kömek berdi.

□ Hany meniň dutarym? □ diýip, öňki soragyny gaýtalan Mämmet bagşy Gurt tüýdükçiniň ýüzüne seretdi. Ýerden getirilen dutar eline berlen Mämmey bagşynyň gözleri ýyrş-ýyrş etdi.

Lohhuldap güldi hem. Ol:

□ Azajyk uklaýyn □ diýip, ýaňyja gyşarypdym □ diýdi.

Mämmet bagşa tiz aw etinden bişirilen kebab getirdiler. Adamyň ýaşy, işi halda köp gürrüň etdiler. Şonda kakamyň aýdan sözleri henizem ýadymda:

□ Dutar bilen aýdymly asyrlardan asyra geçirýänleriň ykbaly şeýle bolmaly.

Mundan togsan baş ýyl öň dünýäden öten Mämmet bagşynyň şol gijeki beren konsertini diňledik. Dogrudanam, il ony ýöne ýere ýatlamaýar ekeni. Bilbil sesli diýdigim-dä şol. Şol gije meniň kakam □ Gurt tüýdükçi ikisiniň gezek-gezegine beren konsertini diňlänleriň arasynda özüm hem bardym...

Giçgeldi AŞYROW. Mistika we fantastika